

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 154/2012-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. marca 2012 predbežne prerokoval sťažnosť A. K., H., zastúpenej advokátom JUDr. E. Š., B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1, čl. 37 ods. 3 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie postupom Okresného súdu Senica v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 211/2007 a jeho rozsudkom z 28. apríla 2008, postupom Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 24 Co 199/2008 a jeho rozsudkom z 18. februára 2009 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 MCdo 1/2010 a jeho rozsudkom z 15. decembra 2011, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť A. K. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. marca 2012 doručená sťažnosť A. K., H. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. E. Š., B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1, čl. 37 ods. 3 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) postupom Okresného súdu Senica (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 211/2007 a jeho rozsudkom z 28. apríla 2008 (ďalej aj „namietaný rozsudok okresného súdu“), postupom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 24 Co 199/2008 a jeho rozsudkom z 18. februára 2009 (ďalej aj „namietaný rozsudok krajského súdu“) a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 MCdo 1/2010 a jeho rozsudkom z 15. decembra 2011 (ďalej aj „namietaný rozsudok najvyššieho súdu“). Sťažnosť bola daná na poštovú prepravu 13. marca 2012.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou podanou na okresnom súde domáhala voči žalovaným určenia, že nadobudla vydržaním právo zodpovedajúce vecnému bremenu doživotného a bezplatného spolubývania v rodinnom dome v H. Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 7 C 211/2007 z 28. apríla 2008 bola žaloba sťažovateľky zamietnutá, pričom bola zároveň zaviazaná nahradiť žalovanej v 1. rade trovy konania. Proti označenému rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 24 Co 199/2008 z 18. februára 2009 tak, že odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil a sťažovateľku zaviazal nahradiť žalovanej v 1. rade trovy odvolacieho konania.

Na základe podnetu sťažovateľky napadol generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadnym dovolaním namietané rozsudky okresného aj krajského súdu. O mimoriadnom dovolaní rozhodol najvyšší súd ako dovolací súd

rozsudkom sp. zn. 3 MCdo 1/2010 z 15. decembra 2011, ktorým mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora zamietol.

Sťažovateľka tvrdí, že všeobecné sudy jej určovací žalobu zamietli bez toho, aby vo veci vykonali potrebné dokazovanie. Ich rozhodnutia sú preto podľa jej názoru predčasné a nepresvedčivé a v konečnom dôsledku arbitrárne.

Zo sťažnosti ďalej vyplýva, že na pojednávaní pred okresným súdom uskutočnenom 16. apríla 2008, ako aj listom z 21. apríla 2008 sťažovateľka navrhla doplniť dokazovanie „výsluchom svedkov a listinami za účelom preukázania skutočnosti v súvislosti s bývaním sťažovateľky v rodinnom dome a tiež s obsahom neformálnej dohody po nebohom J. K., ktorá predchádzala dedičskej dohode uzavretej dedičmi pred Štátnym notárstvom v S. v roku 1980“. Okresný súd týmto návrhom na doplnenie dokazovania nevyhovel.

Podľa názoru sťažovateľky rozhodli všeobecné sudy v jej právnej veci len na základe tvrdení žalovaných a listinných dôkazov, čím došlo k porušeniu zásady rovnosti zbraní. Tým, že sudy odmietli doplniť dokazovanie o dôkazy navrhované sťažovateľkou, ako aj tým, že odvolací súd vo veci nenariadil odvolacie pojednávanie pre účely zopakovania dokazovania, resp. doplnenia dokazovania, bola sťažovateľke podľa jej tvrdenia odňatá možnosť konať pred súdom. Najvyšší súd sa podľa tvrdenia sťažovateľky vôbec nevyšporiadal s argumentmi generálneho prokurátora uvedenými v mimoriadnom dovolaní.

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sa sťažovateľka domáha, aby ústavný súd o nej rozhodol nálezom, v ktorom vysloví porušenie ňou označených základných práv podľa ústavy a listiny, ako aj práv podľa dohovoru a charty namietanými rozsudkami okresného, krajského súdu a najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu, pričom zároveň požaduje všetky namietané rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľka sa domáha aj priznania primeraného finančného zadost'učinenia v sume 6 000 € a úhrady trov konania pred ústavným súdom.

Sťažovateľka tiež žiada, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť všetkých namietaných rozhodnutí.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

1. K namietanému postupu okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 211/2007 a jeho rozsudku z 28. apríla 2008

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných

súdiv je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdiv (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Sťažovateľka mala právo podať proti namietanému postupu a rozsudku okresného súdu odvolanie (čo aj využila), o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

2. K namietanému postupu krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 24 Co 199/2008 a jeho rozsudku z 18. februára 2009

Ako z už uvedeného vyplýva, namietaný rozsudok krajského súdu napadol včas podaným mimoriadnym dovolaním generálny prokurátor. Dôvody, na ktorých generálny prokurátor založil svoje mimoriadne dovolanie, sumarizoval najvyšší súd v úvodnej časti odôvodnenia svojho rozsudku sp. zn. 3 MCdo 1/2010 z 15. decembra 2011, v ktorej najmä uviedol, že „navrhovateľka užívala nehnuteľnosť spolu s manželom od roku 1974 v celosti,

odporčyňa 2/ nehnuteľnosť nikdy neužívala, ich užívania sa nedomáhala, na opravy a údržbu neprispievala a voči spoluvlastníkovi nehnuteľnosti (manželovi navrhovateľky) a jeho manželke (navrhovateľke) nikdy neuplatnila žiadne nároky na náhradu za užívanie celej nehnuteľnosti. Z toho generálny prokurátor vyvodil, že medzi spoluvlastníkmi došlo konkludentne k dohode o užívaní celej veci; užívateľom nehnuteľnosti sa tak stal od roku 1976 spoluvlastník J. K. Navrhovateľka ako jeho manželka vykonávala právo spolubývania a užívania nehnuteľnosti právom odvodeným z manželského vzťahu; predmetnú nehnuteľnosť užívala dobromyseľne najmenej od roku 1974. Odporčyňa 1/ aj po smrti svojho manžela J. K. (syna navrhovateľky) jej právo doživotného bývania akceptovala. Vyhlásenie J. K. v konaní o dedičstve po J. K. vedenom Štátnym notárstvom v S. pod sp. zn. D 875/79 nie je možné hodnotiť ako právny úkon smerujúci k vzniku právneho vzťahu, z ktorého by navrhovateľke vzniklo právo užívania nehnuteľnosti, pretože v tom čase toto právo navrhovateľka už mala a vykonávala. Toto vyhlásenie preberajúceho dediča malo charakter jednostranného právneho úkonu, ktorého obsahom bola akceptácia navrhovateľkou vykonávaného, neprerušeného práva bývania a užívania uvedenej nehnuteľnosti. Generálny prokurátor nesúhlasil so záverom súdov, že v konaní nebol naplnený jeden z predpokladov vydržania, a to dobromyseľnosť navrhovateľky. Vzhľadom na predmet konania, ktorým je návrh na určenie, že navrhovateľka vydržaním nadobudla právo zodpovedajúce vecnému bremenu, bolo úlohou súdov skúmať existenciu zákonom stanovených podmienok vzniku takéhoto práva, t. j. oprávnenosť držby práva, dobromyseľnosť držiteľa a dĺžku nepretržitej držby práva. Súd prvého stupňa v konaní nevykonal relevantné úkony smerujúce k zisteniu skutkového stavu s ohľadom na uvedené zákonné podmienky vydržania práva a uspokojil sa len s krátkym výsluchom navrhovateľky, bez vzťahu k zisteniu zákonných podmienok vydržania. Svoje rozhodnutie odôvodnil len právnym posúdením prechodu záväzku z porúčiteľa na navrhovateľku, čo z hľadiska zákonných podmienok vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu je právne irelevantné. Súd prvého stupňa nevykonaním relevantného dokazovania smerujúceho k zisteniu objektívneho skutkového stavu zaťažil konanie inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne právne posúdenie a rozhodnutie veci. Odvolací súd pochybil, ak rozhodnutie súdu prvého stupňa, napriek tomu, že bolo zaťažené vadou konania, potvrdil. Z

uvedených dôvodov žiadal napadnutý rozsudok okresného súdu spolu s rozsudkom krajského súdu zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.“.

Z citovaného možno vyvodiť, že podstata mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora spočívala v jeho tvrdení, že vo veci konajúce všeobecné súdy (okresný súd a krajský súd) nevykonali vo veci potrebné dokazovanie a v dôsledku nedostatočne zisteného skutkového stavu vec nesprávne právne posúdili.

Pri predbežnom prerokovaní tejto časti sťažnosti ústavný súd taktiež vychádzal z toho, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Sťažovateľka v posudzovanej veci využila svoje právo podať generálnemu prokurátorovi podnet na podanie mimoriadneho dovolania, pričom generálny prokurátor jej podnetu vyhovel a mimoriadne dovolanie proti namietanému postupu a rozsudkom okresného a krajského súdu podal. O mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť najvyšší súd. Právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní aj túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

3. K namietanému postupu najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 MCdo 1/2010 a jeho rozsudku z 15. decembra 2011

Pri preskúmaní tejto časti sťažnosti sa ústavný súd zameril na posúdenie, či ju nemožno považovať za zjavne neopodstatnenú. Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu je sťažnosť zjavne neopodstatnená vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu

základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98 tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (m. m. IV. ÚS 62/08).

V súvislosti s preskúmaním namietaného rozsudku najvyššieho súdu ústavný súd považoval za potrebné poukázať najmä na tieto časti jeho odôvodnenia:

«Krajský súd v Trnave rozsudkom z 18. februára 2009 sp. zn. 24 Co 199/2008 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a navrhovateľku zaviazal zaplatiť odporkyni 1/ náhradu trov odvolacieho konania 65,38 €, odporkyni 2/ náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Odvolací súd zhodne so súdom prvého stupňa dospel k záveru, že v dedičskom konaní po nebohom J. K. dedič J. K. prevzal na seba dohodou dedičov o vyporiadaní dedičstva iba osobný záväzok poskytnúť navrhovateľke v zdedenom dome právo doživotného spolubývania, a že tento osobný záväzok neprešiel na odporkyňu 1/, i keď zdedila spoluvlastnícky podiel svojho nebohého manžela J. K. Z obsahu tejto dedičskej dohody nevyplýva vecnoprávny charakter dojednanej povinnosti dediča J. K., teda ním prevzatá povinnosť nemá povahu vecného bremena a neprechádza na ďalších nadobúdateľov nehnuteľnosti. Tento záväzok nemožno prekvalifikovať na právo vecného bremena, a to ani pri nerušenom užívaní nehnuteľnosti navrhovateľkou po dobu, po ktorú sa inak nadobúda právo vydržaním, resp. ani pri tolerovaní jej užívania odporkyňami 1/ a 2/ po túto dobu. Navrhovateľka nemohla byť v žiadnom prípade dobromysel'ná, lebo bola účastníčkou dedičského konania a o obsahu dedičskej dohody a podstate záväzku jej spoludediča vedela. V konaní nebolo preukázané uzavretie ani inej dohody medzi ňou a jej nebohým synom J. K., prípadne medzi ňou a odporkyňami, z ktorej by bolo možné

usudzovať, že navrhovateľka je dobromyseľná v tom, že jej patrí právo zodpovedajúce vecnému bremenu. Odvolací súd v tejto súvislosti poukázal aj na R 12/1988, podľa ktorého, keď vecné bremeno zaťažuje celú nehnuteľnosť, ktorá je v podielovom spoluvlastníctve, vyžaduje sa, aby všetci spoluvlastníci boli účastníkmi zmluvy, nestačí iba ich súhlas. Zaťaženie nehnuteľnosti vecným bremenom je nakladanie s nehnuteľnosťou a každý zo spoluvlastníkov môže s ňou disponovať len v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu a nie v rozsahu spoluvlastníckych podielov aj ostatných spoluvlastníkov. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania odôvodnil súd podľa § 142 ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 O. s. p...

V preskúmvanej veci sa navrhovateľka domáhala určenia, že vydržaním nadobudla právo zodpovedajúceho vecnému bremenu, obsahom ktorého je jej oprávnenie doživotne bývať v nehnuteľnosti. Nehnuteľnosť, ktorej sa ňou tvrdené právo malo týkať, bola predmetom dedenia v konaní o dedičstve po nebohom J. K. (manželovi navrhovateľky) vedenom na Štátnom notárstve v S. pod sp. zn. D 875/79. Rozhodnutím o dedičstve z 29. júna 1979 (právoplatným dňom 21. mája 1980) bola schválená dohoda o vypořádání dedičstva, v zmysle ktorej dedič J. K. (syn poručiteľa a navrhovateľky) nadobudol podiel $\frac{3}{4}$ nehnuteľností s tým, že svojim sestram vyplatí po $\frac{1}{3}$ nadobudnutého podielu nehnuteľnosti. Zároveň sa J. K. zaviazal poskytnúť manželke poručiteľa (t. j. navrhovateľke) „právo doživotného bezplatného spolubývania v zdedenom dome“. Navrhovateľka užívala tento dom so synom J. K., ktorý sa v roku 1982 oženil s odporkyňou 1/ a po dvoch rokoch sa aj s deťmi z domu odsťahovali do družstevnej bytovky v H. pre nezhody s navrhovateľkou. J. K. zomrel 2. októbra 2004 a jeho dedičkou sa stala jeho manželka (odporkyňa 1/). Spoluvlastníčkou podielu $\frac{1}{4}$ nehnuteľností je naďalej aj odporkyňa 2/, ktorá tento podiel nadobudla dedením po svojom otcovi v roku 1974.

Vecné bremená obmedzujú vlastníka nehnuteľnej veci v prospech niekoho iného tak, že je povinný niečo trpieť, niečoho sa zdržať alebo niečo konať. Práva zodpovedajúce vecným bremenám sú spojené buď s vlastníctvom určitej nehnuteľnosti, alebo patria určitej osobe (§ 151n a nasl. Občianskeho zákonníka). Vecné bremená vznikajú písomnou zmluvou, na základe závetu v spojení s výsledkami konania o dedičstve, schválenou dohodou dedičov, rozhodnutím príslušného orgánu alebo zo zákona. Právo zodpovedajúce vecnému bremenu možno nadobudnúť tiež výkonom práva (vydržaním); ustanovenia § 134 Občianskeho zákonníka tu platia obdobne. Na nadobudnutie práva zodpovedajúceho vecným bremenám

je potrebný vklad do katastra nehnuteľností (§ 151o ods. 1 Občianskeho zákonníka). Oprávnený držiteľ sa stáva vlastníkom veci, ak ju má nepretržite v držbe po dobu troch rokov, ak ide o hnutelnosť a po dobu desať rokov, ak ide o nehnuteľnosť (§ 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Pre začiatok a trvanie doby podľa odseku 1 sa použijú primerane ustanovenia o plynutí premlčacej doby (§ 134 ods. 4 Občianskeho zákonníka).

Občiansky zákonník považuje vydržanie (§ 134 Občianskeho zákonníka) za jeden zo spôsobov pôvodného nadobudnutia práva, pri ktorom sa na základe splnenia zákonom osobitne určených podmienok priznávajú právne účinky aj len domnelému právu, vyplývajúcemu z domnelého právneho vzťahu medzi jeho určitými subjektmi, ak toto právo bolo vykonávané počas ustanovenej doby nerušene a nepretržite v dobrej viere, že nejde o právo len domnelé.

Predpoklady vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu sú totožné s predpokladmi nevyhnutými pre vydržanie vlastníckeho práva. Ako je predpokladom dobrej viery u oprávneného držiteľa veci jeho presvedčenie, že mu vec patrí ako vlastníkovi, tak predpokladom dobrej viery oprávneného držiteľa práva zodpovedajúceho vecnému bremenu je presvedčenie, že mu patrí právo zodpovedajúce vecnému bremenu. Toto presvedčenie musí byť podložené konkrétnymi skutočnosťami, ktoré ho k nemu oprávňujú. Oprávnený držiteľ práva zodpovedajúceho vecnému bremenu musí byť „so zreteľom ku všetkým okolnostiam“ v dobrej viere, že sa stal subjektom práva na základe zákonom predpokladaného spôsobu vzniku vecného bremena, teda, že právo, ktoré k cudzej veci vykonáva, mu patrí, lebo riadne vzniklo alebo na neho riadne prešlo.

Otázka existencie dobrej viery držiteľa sa posudzuje z hľadiska objektívneho, t. j. podľa toho, či držiteľ pri normálnej opatrnosti, ktorú možno od neho požadovať, nemal a nemohol mať pochybnosti o tom, že mu právo zodpovedajúce vecnému bremenu vzniklo a že mu patrí. Dobromyselnosť držby zaniká v momente, keď sa držiteľ oboznámil so skutočnosťami, ktoré objektívne boli spôsobilé vyvolať pochybnosti o tom, že mu toto právo patrí. Nejde preto o držbu dobromyselnú, pokiaľ držiteľ vedel od počiatku o skutočnostiach objektívne (u každého iného nachádzajúceho sa v obdobnej situácii) spôsobilých vyvolať pochybnosti o tom, že mu toto právo patrí.

Z ustanovenia § 151o ods. 1 veta prvá Občianskeho zákonníka vyplýva, že nevyhnutnou podmienkou vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu je

(medziiným) existencia právneho dôvodu (titulu), z ktorého subjekt so zreteľom na všetky okolnosti vyvodzuje a je v dobrej viere, že z určitého právneho vzťahu (v skutočnosti len domnelého) jemu patrí právo k cudzej veci spôsobilé byť obsahom vecného bremena a že na druhej strane je niekto iný povinný strpieť výkon tohto práva.

Podľa právneho názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky za takýto právny dôvod (titul) nemožno považovať dohodu dedičov, ktorá bola uzavretá v konaní o dedičstve po poručiteľovi J. K. Jej súčasťou bol iba osobný záväzok dediča J. K. poskytnúť navrhovateľke „právo bezplatného doživotného užívania a spolubývania v zdedenej nehnuteľnosti“. Obsah spisu svedčí o tom, že navrhovateľka jednoznačne vedela o obsahu a právnej povahe uvedeného záväzku jej syna. Nemohla byť preto „so zreteľom na všetky okolnosti“ v dobrej viere, že je držiteľkou práva zodpovedajúceho vecnému bremenu. Zo spisu nevyplýva, že by táto dedičská dohoda alebo nejaká iná právna skutočnosť opodstatňovali ňou v konaní tvrdené vnútorné presvedčenie, že v právnom vzťahu, o existencii ktorého sa (údajne) domnievala, je ona oprávnenou z vecného bremena a (spolu)vlastníčkou nehnuteľnosti sú povinnými trpieť výkon tohto jej oprávnenia. Na tom nič nemení, že nehnuteľnosť užívala po dobu, ktorá je stanovená pre vydržanie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za správny názor súdov nižších stupňov, že uvedený záväzok je svojím charakterom osobným záväzkom obligačnej povahy a nie vecnoprávnej povahy spojenej s vlastníctvom nehnuteľnosti. Záväzok takejto (len osobnej) povahy smrťou J. K. v roku 2004 nevyhnutne zanikol a na právnu nástupkyňu menovaného (odporkyňu I/) nemohol prejsť. Tento záväzok nestratil svoju pôvodnú obligačnú povahu a nezmenil sa na vecné bremeno ani v zmysle § 135b a § 135c Občianskeho zákonníka v znení platnom od 1. apríla 1983 Zb. (t. j. od účinnosti zákona č. 131/1982 Zb.).

Pre úplnosť treba dodať, že v čase uzavretia dedičskej dohody (1979), súčasťou ktorej bol uvedený osobný záväzok dediča J. K., Občiansky zákonník vôbec neupravoval možnosť vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu. Vzhľadom na to ani v tom čase nemohla byť uzavretá dohoda o zriadení vecného bremena.

Najvyšší súd Slovenskej republiky nesúhlasí s mimoriadnym dovolaním, pokiaľ sa v ňom namieta nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností. Súdy oboch stupňov správne posudzovali v danej veci splnenie podmienok vydržania práva

zodpovedajúceho vecnému bremenu. Súd prvého stupňa podrobne vypočul účastníkov konania, vykonal dokazovanie listinnými dôkazmi, najmä rozhodnutím Štátneho notárstva v S. z 29. júna 1979 č. k. D 875/79, na podklade ktorého posúdil, či toto rozhodnutie mohlo byť „so zreteľom na všetky skutočnosti“ navrhovateľkou považované za dôvod (titul) jej oprávnenej držby. Tieto dôkazy boli postačujúce pre obstaranie rozhodujúcich skutkových zistení a aj pre ich správne právne posúdenie.

Z vyššie uvedených dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že v konaní na súdoch nižších stupňov nedošlo k inej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O. s. p.) a že mimoriadnym dovolaním napadnuté rozsudky nespočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p.). Vzhľadom na to, že nie je daný dôvod mimoriadneho dovolania uplatnený generálnym prokurátorom a neboli zistené ani vady konania v zmysle § 243f ods. 1 písm. a/ O. s. p., Najvyšší súd Slovenskej republiky mimoriadne dovolanie ako neopodstatnené zamietol (§ 243i a § 243b ods. 1 O. s. p.).»

Kľúčová námietka sťažovateľky spočíva v tom, že všeobecné súdy mali vo veci vykonať ďalšie ňou navrhované dôkazy – „výsluchom svedkov a listinami za účelom preukázania skutočnosti v súvislosti s bývaním sťažovateľky v rodinnom dome a tiež s obsahom neformálnej dohody po nebohom J. K., ktorá predchádzala dedičskej dohode uzavretej dedičmi pred Štátnym notárstvom v S. v roku 1980“, lebo len po doplnení dokazovania bolo možné vo veci spravodlivo rozhodnúť. Vo vzťahu k namietanému postupu a rozsudku najvyššieho súdu sťažovateľka predovšetkým tvrdí, že najvyšší súd sa vôbec nevysporiadal s argumentmi generálneho prokurátora uvedenými v mimoriadnom dovolaní.

V súvislosti s námietkami sťažovateľky ústavný súd považoval za potrebné poukázať na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, resp. či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený

skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom možno uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

Vychádzajúc z uvedeného bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či najvyšší súd ako dovolací súd svoj rozsudok sp. zn. 3 MCdo 1/2010 z 15. decembra 2011 primeraným spôsobom odôvodnil a či ho nemožno považovať za arbitrárny, a teda z ústavného hľadiska za neakceptovateľný a neudržateľný.

Poukazujúc najmä na citovanú časť odôvodnenia namietaného rozsudku ústavný súd zastáva názor, že ním nemohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľkou označených základných práv podľa ústavy a listiny a práv podľa dohovoru a charty. Namietaný rozsudok najvyššieho súdu je primeraným spôsobom odôvodnený a nemožno ho považovať ani za arbitrárny. Najvyšší súd jasne a zrozumiteľne vysvetlil, prečo v danom prípade nešlo o vydržanie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu (nedostatok dobromysel'nosti sťažovateľky vyplývajúci z jej vedomosti o obsahu a právnej povahe záväzku jej syna J. K., ktorý na seba prevzal v rámci dedičského konania po nebohom manželovi sťažovateľky J. K.), pričom tento svoj záver oprel o podrobný a ustálený výklad príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka týkajúcich sa vydržania a taktiež vysvetlil, prečo v danom prípade bolo pre záver súdov oboch stupňov postačujúce vykonané dokazovanie a prečo teda nebolo potrebné vo veci vykonať ďalšie dokazovanie.

Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnymi názormi najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti týchto názorov a nezakladá ani právomoc ústavného súdu nahradiť právne názory najvyššieho súdu svojimi vlastnými.

Odôvodnenie namietaného rozsudku najvyššieho súdu nevykazuje nedostatky; je jasné, zrozumiteľné. Aj preto ústavný súd argumentáciu najvyššieho súdu obsiahnutú v odôvodnení jeho rozhodnutia považuje z ústavného hľadiska za akceptovateľnú a udržateľnú.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu práva podľa čl. 47 charty ústavný súd navyše považoval za potrebné uviesť, že ide o právo, ktoré nie je na vec sťažovateľky aplikovateľné. Zo znenia čl. 51 ods. 1 charty, ako aj judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (napr. rozsudok z 13. júna 1989 vo veci 5/88 Wachauf, Zb. 1989, s. 2609, alebo rozsudok z 18. decembra 1997 vo veci C-309/96 Annibaldi, Zb. 1997, s. I-7493) totiž jednoznačne vyplýva, že povinnosť členských štátov rešpektovať práva vymedzené v práve Európskej únie je pre členské štáty záväzná výlučne vtedy, ak ide o konanie v rámci pôsobnosti Európskej únie.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že medzi namietaným rozsudkom najvyššieho súdu a sťažovateľkou označenými základnými právami podľa ústavy a listiny a právami podľa dohovoru a charty neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by naznačovala reálnu možnosť vysloviť ich porušenie po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie. Najvyšší súd rozhodol vo veci sťažovateľky spôsobom, s ktorým sťažovateľka síce nesúhlasí, ale rozhodnutie bolo náležite odôvodnené na základe jeho vlastných myšlienkových postupov a hodnotení, ktoré ústavný súd nie je oprávnený ani povinný nahrádzať.

Vzhľadom na tieto skutočnosti a závery ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol v tejto časti sťažnosť sťažovateľky z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Po odmietnutí sťažnosti ako celku bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. marca 2012